

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ**

НАКАЗ

13.06.2018 № 269

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
06 липня 2018 р.
за № 783/32235

**Про затвердження Інструкції з профілактики та
ліквідації реовірусної інфекції птиці**

Відповідно до статей 6, 7 [Закону України](#) «Про ветеринарну медицину», [підпункту 9](#) пункту 4 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 1119, **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити [Інструкцію з профілактики та ліквідації реовірусної інфекції птиці](#), що додається.

2. Департаменту аграрної політики та сільського господарства забезпечити в установленому порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Перший заступник Міністра	М. Мартинюк
ПОГОДЖЕНО: Заступник Міністра екології та природних ресурсів України	В.М. Вакараш

<p>В.о. Міністра охорони здоров'я України</p> <p>Голова Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів</p> <p>В.о. Голови Державної регуляторної служби України</p>	<p>У. Супрун</p> <p>В. Лапа</p> <p>В.П. Загородній</p>
	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України 13 червня 2018 року № 269</p>
	<p>Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 06 липня 2018 р. за № 783/32235</p>

ІНСТРУКЦІЯ

з профілактики та ліквідації реовірусної інфекції птиці

I. Загальні положення

1. Ця Інструкція встановлює порядок проведення профілактичних заходів спеціалістами ветеринарної медицини щодо недопущення захворювання птиці на реовірусну інфекцію, ветеринарно-санітарних заходів у випадках спалаху хвороби і розповсюдження реовірусної інфекції у птахогосподарствах різних форм власності, внутрішньогосподарського використання або подальшої реалізації одержаних яєць, м'яса та м'ясопродуктів від забою птиці та іншої продукції птахівництва у разі виявлення реовірусної інфекції та є обов'язковою для виконання фізичними або юридичними особами, у власності яких є домашня або інша птиця, що утримується в неволі, та діяльність яких пов'язана з утриманням та обігом птиці (далі - власники), спеціалістами ветеринарної медицини, які здійснюють діяльність у сфері птахівництва.

2. Реовірусна інфекція (теносиновіт курей, тендосиновіт, вірусний артрит, «слабкість ніг», синовіт, артрит, інфекційний синусит індиків) - контагіозне захворювання, яке характеризується ураженням синовіальних мембран, сухожилків та суглобів кінцівок, підвищеною загибеллю молодняку, зниженням несучості і виводимості курчат та індичат.

3. Збудником хвороби є РНК-вмісний авіреовірус, який має зовнішній та внутрішній капсиди та двошарову оболонку, розмножується в цитоплазмі. Вірус не має гемаглютинуючих властивостей та не патогенний для лабораторних мишей. Реовіруси птиці розподіляють на п'ять серотипів. Штами авіреовірусів добре розмножуються на

курячих та індичих ембріонах, у культурі клітин нирок курчат і культурі клітин фібробластів курячих ембріонів.

4. Реовіруси птиці стійкі до дії ультрафіолетового опромінення, зберігають здатність до репродукції при широкому спектрі рН-середовища від двох до восьми, малочутливі до деяких дезінфекційних речовин, стійкі до ефіру та хлороформу. Ліофілізований вірус зберігає інфекційність протягом п'яти і більше років. За кімнатної температури до 20° С вірус зберігає життєздатність протягом п'яти і більше місяців, інактивується під дією 3% розчину лугу за температури 35° С, 70% розчину етилового спирту, 3% розчину формаліну за температури 56° С протягом 30 хвилин, 0,1% розчину естостеролу протягом трьох хвилин за температури 20° С.

5. Джерелом інфекції є хвора та перехворіла птиця. Механічними факторами передання інфекції є гризуни, птахи, мухи, комахи тощо. Передається вірус з хрущаком мучним, у якому він може зберігатися впродовж восьми тижнів після інфікування.

Факторами передання збудника можуть бути неззаражені відходи інкубації і сировина, одержана від хворої птиці (яйця, м'ясо, пух, перо), та забруднені виділеннями хворих птахів корми, підстилка, інвентар, одяг і взуття обслуговувального персоналу, транспортні засоби тощо.

Шляхи передання вірусу - контактний, аліментарний та трансваріальний.

Реовірусною інфекцією частіше хворіє молодняк курей, індиків, качок, рідше - інших видів птиці. Хвороба перебігає у вигляді ензоотичних спалахів.

Вірус локалізується в сухожилках суглобів кінцівок. Найбільша кількість збудника є в посліді хворої птиці.

6. Захворювання перебігає у гострій, підгострій, хронічній та субклінічній (латентній) формах. Перехворіла птиця стає тривалим вірусносієм.

У разі інфікування вірулентним штамом авіреовірусу добових курчат, індичат, гусенят інкубаційний період триває 48-72 години. У хворого молодняку спостерігають діарею, пригнічення, на 5-10 добу збільшується його загибель на 2-5% і більше. У перехворілих гусенят та індичат може розвинути інфраорбітальний синусит, кон'юнктивіт.

Для хронічного перебігу хвороби характерні такі симптоми: молодняк відстає у рості, малорухливий, у стадії виражений нерівномірний розвиток птиці, розвиваються теносиновіти, за яких спостерігається неправильна постава нижніх кінцівок, кульгавість.

У разі зараження реовірусом птиці 10-30-денного віку інкубаційний період триває 2-12 діб і більше, що супроводжується підгострим перебігом захворювання, загибеллю птиці (становить 1,5-5%). У майбутньому очікуваної продуктивності від перехворілої птиці не отримують.

У курчат м'ясних порід 5-тижневого, а яєчних - 9-10-тижневого віку з'являються набряки навколо суглобів кінцівок. Птиця кульгає, пересування утруднене. У разі затяжного перебігу хвороба переходить у хронічну форму, при цьому нерідко відбувається розрив сухожилків кінцівок, що частіше реєструють у дорослої птиці в ділянці гомілки, розвиваються артрити.

У дорослої птиці хвороба перебігає хронічно, загибель становить 1-2%, вибраковка - понад 20%, несучість знижується на 20%. Спостерігається 20-30% курей з ознаками виснаження та кульгавості. Хворі індики та гуси не поїдають добову норму корму, швидко худнуть, спостерігається діарея та інфраорбітальний синусит.

Найбільш значний відхід під час гострого перебігу у молодняку птиці м'ясного напрямку: бройлерів - 5-18%, індишат та гусенят - до 50%, каченят - до 100%.

Під час патолого-анатомічного розтину трупів птиці неускладнених форм захворювання спостерігається катаральний ентерит, збільшення нирок, атрофія фабрицієвої бурси, некротичні фокуси в печінці, селезінці, серцевий м'яз в'ялий, підшлункова залоза гіперемійована.

У курчат можна спостерігати провентрикуліт, потоншення м'язового шлунка, набряки суглобів тазової кінцівки.

II. Діагностика реовірусної інфекції

1. Діагноз встановлюють на підставі аналізу епізоотичної ситуації регіону, господарства, клінічних ознак, наявності характерних патолого-анатомічних змін, результатів серологічних досліджень, а саме реакції дифузної преципітації (далі - РДП), реакції нейтралізації (далі - РН), реакції непрямой гемаглютинації (далі - РНГА), імуноферментного аналізу (далі - ІФА), ідентифікації виділеного вірусу в ІФА (прямим методом) та вірусологічних досліджень полімеразною ланцюговою реакцією. Стадо птиці вважається неблагополучним, якщо титри антитіл в РН у невакцинованих птахів перевищують 1 : 32.

2. До лабораторії ветеринарної медицини для вірусологічного дослідження направляють свіжі (не пізніше двох годин після загибелі) трупи, тушки вимушено забитої птиці, живий молодняк птиці (не менше п'яти голів) з вираженими клінічними ознаками захворювання або стерильно відібраний патологічний матеріал (вміст інфраорбітальних синусів, уражені суглоби, нирки, частки запаленого кишечника без вмісту). Зразки патологічного матеріалу відбирають з дотриманням правил асептики. Транспортують відібраний патологічний матеріал у термосі (ємності) з льодом за температури не вище +1 - +4° С або консервують 30-50% розчином хімічно чистого гліцерину на стерильному фізіологічному розчині. Фізіологічний розчин попередньо автоклавують за температури 120° С протягом 30 хвилин.

3. Для серологічних досліджень відбирають 25 проб сироваток крові від птиці однієї партії чи яйця і досліджують на РДП, РН, РНГА, ІФА.

4. Встановлюючи діагноз, слід враховувати можливість змішаного перебігу цієї хвороби з деякими іншими інфекціями.

III. Профілактика реовірусної інфекції

1. Для профілактики реовірусної інфекції птиці власники зобов'язані виконувати заходи, передбачені [Законом України «Про ветеринарну медицину»](#), [Ветеринарно-санітарними правилами для птахівницьких господарств і вимогами до їх проектування](#), затвердженими наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 03 липня 2001 року № 53, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 липня

2001 року за № 565/5756, та керуватися іншими нормативно-правовими актами в галузі ветеринарної медицини. При цьому необхідно організувати захист птахогосподарства від занесення інфекцій та їх розповсюдження.

2. Дезінфекція проводиться відповідно до вимог [Інструкції з проведення санітарної обробки - дезінфекції, дезінсекції та дератизації об'єктів птахівництва](#), затвердженої наказом Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 20 червня 2007 року № 69, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 13 липня 2007 року за № 813/14080, або іншими дезінфекційними ветеринарними препаратами, що пройшли державну реєстрацію для їх обігу та використання в Україні відповідно до [Положення про державну реєстрацію ветеринарних препаратів](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 року № 1349.

3. Інкубаційні яйця, отримані від птиці різних видів, завозять із птахогосподарств, благополучних щодо інфекційних хвороб, за наявності ветеринарних документів, передбачених [Правилами заповнення, зберігання, списання ветеринарних документів та вимог до їх обліку](#), затвердженими наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01 серпня 2014 року № 288, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 03 жовтня 2014 року за № 1202/25979. Не допускається змішування в інкубаційних шафах та вивідних інкубаторах яєць, завезених із різних птахогосподарств. Інкубаційні яйця, отримані у птахогосподарстві, дезінфікують двічі не пізніше 1,5 години після знесення та перед закладкою в інкубатор.

4. Птицю різних вікових груп розміщують у територіально відокремлених зонах, дотримуючись необхідних зооветеринарних, санітарних норм розривів і щільності посадки птиці. На вирощування приймають здоровий повноцінний молодняк.

5. У птахогосподарстві потрібно витримувати строк міжциклових профілактичних перерв. Перед посадкою кожної наступної партії птиці проводиться ретельне очищення, миття та дезінфекція пташників, інкубаторіїв, обладнання, інвентарю тощо.

6. Кожна партія кормів, що надходить до птахогосподарства, підлягає вхідному контролю.

7. Для специфічної профілактики реовірусної інфекції застосовують живі та інактивовані вакцини, зареєстровані в Україні. Вакцинують дорослу птицю з метою створення імунітету в батьківському стаді, чим попереджується трансваріальне передання збудника, та отримання пасивного імунітету в молодняку з перших днів життя.

Вакцинацію проводять згідно з настановами щодо застосування вакцин, але не пізніше 35-50-денного віку птиці.

8. Лабораторний контроль, починаючи з 25-денного віку птиці, проводять з метою контролю епізоотичного стану, розробки схеми вакцинації та вибору необхідної вакцини.

9. Регулярне дослідження на реовірусну інфекцію птиці районні/міжрайонні, регіональні державні лабораторії ветеринарної медицини, Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи проводять під час вирощування птиці, завезеної з-за кордону.

10. У птахогосподарстві необхідно постійно здійснювати заходи зі знищення гризунів, ектопаразитів і недопущення контакту птиці із синантропною і дикою перелітною птицею.

11. Утилізація трупів птиці, відходів інкубації здійснюється у спеціально обладнаному цеху. При цьому необхідно забезпечити повне знезараження відходів інкубації.

За відсутності обладнаного цеху утилізації трупи птиці та відходи інкубації утилізують шляхом спалення.

12. Послід від птиці складують у штабелі на ізольованому майданчику для подальшого знезараження біотермічним методом. Під час активного біотермічного процесу штабель витримують не менше ніж 45 діб. За температури навколишнього повітря нижче 0° С, коли біотермічні процеси сповільнюються, строк знезараження збільшують до 90 діб.

13. Транспорт і тару, які використовували для перевезення курчат і відходів інкубації, дезінфікують після кожного використання. Тару, яку не можна дезінфікувати (картонну та дерев'яну), спалюють.

14. Працівники птахогосподарств повинні дотримуватися санітарного режиму на підприємстві та правил особистої гігієни.

15. В особистих селянських господарствах проводяться заходи згідно з [Ветеринарно-санітарними вимогами утримання птиці в особистих селянських господарствах](#), затвердженими наказом Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 19 грудня 2006 року № 100, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 19 січня 2007 року за № 42/13309.

IV. Заходи щодо ліквідації реовірусної інфекції птиці

1. Птахогосподарство (пташник, ферму, відділення), у якому (якій) встановлено захворювання на реовірусну інфекцію, оголошують неблагополучним(ою) і вводять карантинні обмеження, під час яких забороняється:

переміщення птиці з неблагополучних пташників (ферми, відділення, зони) до будь-якого іншого приміщення чи птахогосподарства;

переміщення птиці всередині пташника;

використання для інкубації яєць із неблагополучних пташників;

використання тари без дезінфекції;

вивезення кормів, обладнання, інвентарю з території неблагополучного птахогосподарства;

вивезення пуху і пера на переробні підприємства без дезінфекції;

ввезення та складування яєць, отриманих від птиці неблагополучних і благополучних пташників, на одному яйцескладі птахогосподарства;

вхід персоналу на територію неблагополучного птахогосподарства та вихід з нього без повної санітарної обробки та зміни одягу і взуття.

2. У неблагополучному птахогосподарстві дозволяється:

інкубація яєць, отриманих із благополучних пташників, з метою відтворення власного стада;

вивезення здорової птиці для забою на птахопереробних підприємствах, а також забитої птиці для харчових цілей;

вивезення інкубаційних яєць благополучних пташників. Інкубаційні яйця, отримані у птахогосподарстві, дезінфікують двічі не пізніше 1,5 години після знесення та перед закладкою в інкубатор. Для дезінфекції використовують пари формальдегіду або інші дезінфекційні засоби, зареєстровані в Україні, згідно з інструкціями щодо їх застосування;

реалізація для харчових цілей яєць, отриманих від птиці благополучних пташників.

3. Допускається ввезення до неблагополучного щодо реовірусної інфекції господарства інкубаційних яєць і птиці добового віку з птахівничих ферм, благополучних щодо інфекційних хвороб птиці, за умови інкубації яєць в окремому інкубаторі після його санації та ізолюваного вирощування отриманого молодняку в приміщеннях після санації.

4. У разі виникнення та локалізації хвороби в окремому пташнику хвору, ослаблену і некондиційну птицю забивають і утилізують (знищують). Птицю, яку підозрюють у зараженні, відправляють на забій із дотриманням ветеринарно-санітарної оцінки м'яса після забою, яка проводиться згідно з [Правилами передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів](#), затвердженими наказом Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 07 червня 2002 року № 28, зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 21 червня 2002 року за № 524/6812. Яйця, отримані від підозрілої на захворювання птиці, використовують після знезараження проварюванням (не менше ніж 10 хвилин) або направляють на промислову переробку, де застосовуються високі температури. Якщо виконати такі вимоги не можна, яйця підлягають утилізації (знищенню).

Ветеринарно-санітарну експертизу м'яса після забою птиці проводять так:

за наявності характерних патолого-анатомічних змін у внутрішніх органах і м'язах усі продукти забою утилізують (знищують);

за відсутності змін у м'язах тушки направляють на проварювання або виготовлення консервів, а внутрішні органи утилізують (знищують).

5. У птахогосподарствах, неблагополучних щодо реовірусної інфекції, уживають заходів із підвищення резистентності всього поголів'я птиці та поліпшення зоогігієнічного режиму утримання та годівлі птиці. Для цього в корми вводять вітаміни, антиоксиданти, регулюють обмін повітря у пташниках тощо.

6. У неблагополучних щодо реовірусної інфекції птахогосподарствах проводять аерозольну дезінфекцію.

7. З метою прискорення ліквідації реовірусної інфекції допускається забій усієї птиці неблагополучного пташника (відділення, ферми, птахогосподарства) до закінчення технологічного циклу за розпорядженням Головного інспектора ветеринарної медицини району та за згодою керівника (власника) птахогосподарства.

8. Послід, підстилку з неблагополучних пташників потрібно піддавати біотермічній обробці.

9. Після забою птиці проводять механічну очистку та ретельне миття пташників, обладнання, виробничих територій, транспорту та інших об'єктів. Дезінфікують розчином 3% хлорного вапна з 5% вмістом активного хлору, 3% розчином лугу, аерозольно 40% формальдегідом або іншими дезінфекційними засобами, дозволеними в Україні згідно з інструкціями щодо їх застосування.

10. Обмеження знімаються з птахогосподарства через два місяці після вивезення птиці з неблагополучної ферми, відділення, пташника чи птахогосподарства, але не раніше ніж через 30 діб після останнього випадку виявлення хворої або підозрілої на захворювання птиці та проведення заключних ветеринарно-санітарних заходів.

Благополучними вважаються птахогосподарства, у яких захворювання птиці на реовірусну інфекцію не спостерігалось протягом одного року після останнього випадку.

V. Правила безпеки для обслуговувального персоналу в неблагополучних щодо реовірусної інфекції птахогосподарствах

1. Працівники птахогосподарств повинні проходити попередній (до прийняття на роботу) і періодичні (один раз на рік) профілактичні медичні огляди відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 року [№ 559](#) «Про затвердження переліку професій виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок», дотримуватися санітарно-гігієнічного режиму на підприємстві та правил особистої гігієни.

2. Працівників забезпечують мийними та дезінфекційними засобами, спеціальним одягом, засобами індивідуального захисту, які мають запобігати інфікуванню.

3. Серед працівників птахогосподарств відповідальні особи обов'язково повинні проводити роз'яснювальну роботу з питань дотримання правил особистої гігієни.

4. Під час проведення аерозольної дезінфекції та використання препаратів, що подразнюють слизову оболонку очей та органів дихання, працювати дозволяється тільки в протигазах або респіраторах та захисних окулярах, у разі контакту з концентрованими розчинами необхідно користуватися гумовими рукавичками.

5. В аптечках першої допомоги мають бути засоби, що нейтралізують дезінфекційні речовини, які використовуються.

6. Після проведення ветеринарно-санітарних робіт обличчя та руки необхідно вимити теплою водою з милом, руки - продезінфікувати.

7. Палити та вживати їжу слід тільки у визначених для цього місцях.

8. Під час роботи з хворою птицею спеціалістів забезпечують спецодягом (халатами/комбінезонами, рушниками, шапочками, змінним взуттям, бахилами, гумовими рукавичками, респіраторами тощо) та іншими засобами індивідуального захисту, а також необхідними інструментами, посудом, мийними та дезінфекційними засобами. Після закінчення роботи спецодяг і спецвзуття знезаражують або знищують. Після проведення

клінічного огляду птиці чи відбору проб, патологічного матеріалу від неї необхідно вмити руки з милом (із дотриманням техніки обробки рук) та вмити обличчя.

Для миття рук застосовують рідкі мийні засоби, дозволені для використання в Україні. Для запобігання ризику перехресного інфікування під час обробки рук персоналу необхідно використовувати безконтактний умивальник, безконтактний дозатор для мила, безконтактний дозатор для антисептика, пристрої для сушіння рук або дозатор з одноразовими рушниками-серветками.

9. До роботи з хворою птицею не допускаються особи з ознаками будь-яких захворювань або нездужання, старші 65 або молодші 18 років, вагітні жінки.

10. Працівників птахозабійних підприємств забезпечують засобами індивідуального захисту (масками, спецодягом, засобами особистої гігієни) відповідно до вимог чинного законодавства.

<p>Директор Департаменту аграрної політики та сільського господарства</p>	<p>В. Топчій</p>
--	-------------------------